

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2018. október 17.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[ ]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely középszinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**T**”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**K**”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (**K1**) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú esszénél külön kell pontozni az ún. általános (**K1**) és a konkrét (**K2**) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (**K2**) és a hosszú esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓E1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

---

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Antik kultúra (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

A szöveges forrás betűjele	A kép sorszáma	A város neve
A)	4.	Olümpia
B)	2.	Athén
C)	1.	Alexandria

2. Iszlám (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	Sorszám
a) Az iszlám minden hívőnek előírja, hogy – ha megteheti – látogasson el Mekka szent helyeire.	1.
b) Az iszlám Jézust nem ismeri el Istennek.	4.
c) A böjtölést az év adott időszakában a Korán kinyilatkoztatásának idejére emlékezve kell végrehajtani.	8.
d) A rendszeresen elvégzett imát Mekka felé fordulva kell teljesíteni.	3.

3. Géza fejedelem (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) A kereszténység felvételét. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
 b) 1.
 c) Német-római Császárság / Birodalom
 d) 2.

4. Katolikus megújulás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 1., 4.
 b) 4.
 c) (római) pápa

5. Erdélyi egyházak (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	katolikus	evangélikus	református	ortodox
a) Az Erdélyben legkorábban megjelent protestáns irányzat, amely részben a német nyelvnek köszönhetően terjedt el.		X		
b) Protestáns irányzat, amelynek tanításai leginkább erősítették a magyar rendi szemléletet.			X	
c) Az önálló Erdély fejedelmeinek többsége ehhez az irányzathoz tartozott, ennek szerepe volt a Habsburgokkal vívott küzdelmeikben is.			X	
d) Az egyház hívei számottevően egyik rendi nemzetben sem képviseltették magukat.				X

6. Szövetségi rendszerek (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Osztrák–Magyar Monarchia / Ausztria–Magyarország / Ausztria (Elfogadható még: Habsburg Birodalom.)
 b) Oroszország
 c) Franciaország
 d) Bismarck

7. Dualizmus kori Magyarország (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) szlovák
- b) szerb
- c) 2.
- d) 3.

8. Második világháború előzményei (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 2.
- b) 1.
- c) 4.
- d) 3.

9. Magyarország 1944-ben (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Szálasi Ferenc
- b) kiugrás(i kísérlet) *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) Magyarország a kormányprogram összeállításakor német megszállás alatt állt. / A nyilasok kiszolgáltatták az országot a németeknek. / Magyarország keleti területeit már elfoglalta a Vörös Hadsereg. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) Szovjetunió

10. A volt Jugoszlávia (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Meghatározás	Tagállam sorszáma
a) A volt Jugoszlávia vezető tagállama. Területén helyezkedett el a szövetségi állam fővárosa és törvényhozása.	3.
b) Latin ábécét használó és évezredes nyugati keresztény (katolikus) hagyománnyal rendelkező egykori tagállam.	1.
c) Vallási és etnikai szempontból a leginkább kevert lakosságú egykori tagállam, amely éppen ezért a legtöbbet szenvedett a délszláv háborúban.	2.
d) A tengerparti turizmusból is jelentős bevételekhez jutó egykori tagállam, amely gazdasági teljesítményéhez képest a politikai hatalomból aránytalanul csekély mértékben részesült.	1.

11. Rákosi-korszak gazdasága (Elemenként 1 pont, összesen 7 pont.)

Állítás	Kép(ek) sorszáma	
a) Az állam megtorlással sújtotta az egyéni gazdálkodás mellett kitartó parasztságot.	5.	
b) A gazdag parasztokat propaganda alkalmazásával igyekeztek ellehetetleníteni.	1.	
c) Az ország természeti adottságait figyelmen kívül hagyták a mezőgazdaság átalakítása során.	2.	
d) A tervszámok felülmúlására ösztönözték a lakosságot.	4.	6.

(A d) állítás sorában a két sorszám fordított sorrendben is elfogadható.)

e) termelősövetkezet / TSZ / téesz

f) államosítás / a magántulajdon felszámolása *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

12. Választási rendszer (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 1., b) 2., c) 3., d) 2.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Julius Caesar egyeduralma (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja Caesar uralmának fő jellemzőit, és kitér a bukására is. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti Caesar halálának időpontját: Kr. e. 44. vagy egyeduralmának kezdetét: Kr. e. 48. Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. a pharsalosi csata után került hatalomra, korábban Gallia helytartója volt, Róma uralta a Földközi-tenger medencéjét).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. állam, senatus, consul, dictator.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. a legfontosabb tisztségeket egyszerre birtokolta; különböző címekkel tüntette ki önmagát; a köztársasági hagyományokat figyelmen kívül hagyta; híveinek is törvénytelenül osztogatott tisztségeket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hatalmat egy kézbe összpontosította; kultusz alakult ki a személyek körül; a köztársaság helyreállításával indokolta tetteit).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Caesar diktatúrát / egyeduralmat hozott létre / elfogadta az örökös diktátori címet, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a királyi címet visszautasította; Pompeius legyőzésével nyílt erre lehetősége; a szenátus létszámát kibővítette; a hadseregére támaszkodott; a hivatalok az ő kegyétől függtek; vallási kérdésekben is döntő szava volt).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Caesart meggyilkolták, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nem vette figyelembe a köztársasági hagyományokat; nyílt egyeduralmát a senatus egy része elutasította; egy senatusi összeesküvés áldozata lett; halálával kiújult a polgárháború).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. Európa a második világháború után		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az Egyesült Államok és a Szovjetunió törekvéseit mutatja be a megszállt országok politikai berendezkedését illetően. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a korszak valamely lényeges dátumát (pl. a második világháború vége: 1945, a Truman-elv, a párizsi béke: 1947, az NSZK, az NDK, a NATO létrejötte: 1949), valamint a téma valamely lényeges térbeli összetevőjét (pl. Németország / Berlin kettéosztása, szovjet területi nyereségek); <i>vagy</i> megnevez egy-egy, a nyugati, ill. a keleti érdekszférába tartozó államot.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. szuperhatalom, kétpólusú világ, hidegháború, vasfüggöny.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti, hogy Európát a megszállás következtében kettéosztották, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kettéosztás alapvető oka a szovjet terjeszkedés volt; fegyverkezési verseny alakult ki a két szuperhatalom között; a fő ütközőzóna Németország / Berlin volt; kialakult a kétpólusú világrend / megkezdődött a hidegháború).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az Egyesült Államok Európában a demokrácia védelmében lépett fel, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez egybeesett a piacgazdaság helyreállításának igényével; a demokráciáknak katonai védelmet is nyújtott – ez volt a NATO; a demokráciákat anyagilag is segítette – a Marshall-terv keretében; a demokráciák védelmét / a szovjet terjeszkedés megállítását / a kommunista befolyás csökkentését hirdette meg a Truman-elv; az Egyesült Államok kiterjesztette befolyását Nyugat-Európára).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a Szovjetunió Európában kommunista diktatúrák létrehozására törekedett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. szovjet szemszögből ez egy védelmi övezet kialakítását is jelentette; a közép- és kelet-európai országokat függő helyzetben kívánta tartani; ez egybeesett a tervgazdaság bevezetésével; a hatalomátvételt demokratikus látszattal kívánta leplezni – „népi demokráciák”).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. Jobbágycézés a reformkorban		(hosszú)
Szemponok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a jobbágycézés helyzetét és a jobbágycézés alakulását mutatja be a reformkori Magyarországon. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a reformkor időbeli határait (1825/1830/1832–48) vagy más, a téma szempontjából lényeges évszámot (1832–36-os országgyűlés, 1839–40-es országgyűlés, áprilisi törvények: 1848. április 11.).	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Magyarország ekkor a Habsburg Birodalom része volt, a kolerafelkelés az északkeleti megyékben robbant ki, az országgyűléseket Pozsonyban tartották).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. jobbágycézés, reform, országgyűlés / rendi gyűlés, törvény.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. önkéntes örökváltság, kötelező örökváltság / jobbágycézés, érdekegyesítés / polgári átalakulás / jogkiterjesztés, reformellenzék.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a grafikon alapján (pl. a telkes jobbágycézés aránya csökkent; a zsellérek aránya nőtt; a reformkorban a jobbágycézés többsége már zsellér volt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. telekaprózódás történt; ez a népesség növekedésével volt magyarázható; növelte a jobbágycézés elégedetlenségét).	0–3
	F2 Rögzít egy tény a forrás alapján (pl. Kölcsey utalt a nemesség kiszolgáltatottságára / a parasztfelkeléstől való félelemre / a nem sokkal korábban lezajlott kolerafelkelésre / a jobbágycézés nemesség iránti gyűlöletére; szükségesnek tartotta a jobbágycézés helyzetének javítását), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a reformországgyűlések egyik fő témájává a jobbágycézés vált; az önkéntes örökváltság elfogadását az udvar megakadályozta; a nemesség többségét nehéz volt meggyőzni a változás szükségességéről; Kölcsey érdekegyesítést / a jobbágycézés számára szabadságot és tulajdont követelt).	0–3
	F3 Rögzít egy tény a forrás alapján (pl. Kossuth föltulajdont adna a jobbágycézésnek; a nemesi jogokat kiterjesztené a jobbágycézésre is; a jobbágycézés a nemzet tagjaivá tenné), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a jobbágycézés felszabadítás összefüggött az érdekegyesítéssel / a polgári átalakulással / a liberális nacionalizmus / polgári nemzet gondolatával).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy jellemző tény a jobbágyságra vonatkozóan (pl. ez volt a legnagyobb létszámú társadalmi csoport; nem rendelkezett szabad földtulajdonnal; a földesúrnak szolgáltatásokkal tartozott; földesúri függésben élt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a jobbágykérdés a reformkori országgyűlések fő kérdései közé tartozott; a reformkori magyar társadalom még rendi jellegű volt; fennmaradt a középkori eredetű társadalmi szerkezet; a jobbágyokat nem tekintették a nemzet részének; a jobbágyoknak csak korlátozott jogaik voltak).	0–3
	E2 Rögzíti az önkéntes örökváltság törvénybe iktatását, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a földesúr és a jobbágy kölcsönös megállapodásán alapult; a jobbágy megválthatta az úrbéres szolgáltatásokat; földjének szabad birtokosává válhatott; a törvény nem hozott érdemi változást a jobbágyság helyzetében).	0–3
	E3 Rögzíti a kötelező örökváltság követelését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez minden jobbágy felszabadítását jelentette volna; a nemeseknek állami kárpótlást ígértek; Kossuth Lajos tette széles körben ismertté; része lett a reformellenzék programjának; a reformkorban még nem valósult meg / az 1848-as forradalom valósította meg).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. Az ellenforradalmi rendszer konszolidációja (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja a trianoni béke gazdasági hatásait és a gazdasági konszolidációhoz vezető lépéseket. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a trianoni békediktátum aláírását: 1920. június 4. vagy Bethlen István miniszterelnökségét: 1921–31.	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. trianoni Magyarország; elcsatolt területek valamelyikét; a Monarchia gazdasági egységét).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. háború, béke, szerződés, jóvátétel.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. konszolidáció, népszövetségi kölcsön, pengő, Magyar Nemzeti Bank.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2

Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. lekötötték az ország vagyonának és jövedelmének egy részét; korlátozták az arannyal való kereskedést), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a trianoni béke jóvátétel fizetésre kötelezte Magyarországot.	0–3
	F2 Rögzít egy lényegi tény a térkép alapján (pl. a vasúthálózat még erősebben Budapest központúvá vált; a körvasútvonalat elcsatolták; a vasúthálózat hossza lényegesen csökkent), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez tovább növelte az országban a regionális különbségeket / Budapest túlsúlyát; a kisantant országai közti együttműködést kívánták ezzel elősegíteni; a hazai nehéziparra is negatívan hatott; nehezítette a kereskedelmet).	0–3
	F3 Rögzít egy lényegi tény a bankjegyek alapján (pl. a korona elértéktelenedett; bevezették a pengőt; a pengőt a Magyar Nemzeti Bank adta ki), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a gazdaság visszaesését tükrözte a pénzromlás; a pénzromlás a tudatos gazdaságpolitika részét képezte; új értékálló pénz került bevezetésre; a népszövetségi kölcsön tette ezt lehetővé).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti a trianoni békediktátum valamely a forrásokban nem szereplő gazdasági következményét (pl. a nyersanyagok jelentős részét elveszítette az ország; a Monarchia gazdasági egysége felbomlott; Magyarország elveszítette tengeri kikötőjét), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a feldolgozóipar maradt az országban; Budapest központi szerepe tovább erősödött; a kereskedelem jelentősen visszaesett; a kisantant országai elzárkóztak a Magyarországgal való gazdasági együttműködéstől).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Magyarország népszövetségi kölcsönt kapott, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. jóval kevesebbet, mint amennyit igényelt; egy részét a jóvátételre kellett fordítania; a szélsőségektől mentes kormánypolitikának is szerepe volt a kölcsön elnyerésében; ezzel megindult a gazdaság stabilizációja; felvették az országot a Népszövetségbe, ez elősegítette a politikai konszolidációt).	0–3
	E3 Rögzít egy lényeges tény a hazai ipar szerkezetváltásával kapcsolatban (pl. nehézipari ágazatokban / malomiparban visszaesés, textiliparban és energiatermelésben bővülés), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a fogyasztási cikkek gyártása kapott állami támogatásokat; a textiliparnak nem kellett versenyeznie az osztrák és cseh textiliparral; a modern ágazatokban nagyobb volt a fellendülés; a Monarchia közös vámterülete megszűnt; elcsatoltak jelentős gabonatermő területeket).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (kép, táblázat, grafikon) lelhelyei:

1. https://www.mozaweb.hu/Lecke-TOR-Tortenelem_5-A_vilaghodito_Nagy_Sandor-101716

<https://www.thinglink.com/scene/905561433649971203>

<http://www.thesecondgreece.gr/eng/product/Ancient-Olympia-The-valley-of-the-Gods>

<https://www.heritagedaily.com/2016/11/how-to-climb-the-social-ladder-in-ancient-rome/113324> IMAGE CREDIT : JEAN-PIERRE DALBÉRA

10. https://ro.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:Yugoslavia_map_ro.svg

11. <http://diafilm.osaarchivum.org/public/index.php?fs=3020>

http://fotomuzeum.hu/fotografiai/reismann_marian__magyar_gyapot_1

<http://bedo.hu/kepek/adat/plakat/9/0066.JPG>

<https://dea.lib.unideb.hu/dea/handle/2437/88261>

<https://mult-kor.hu/igy-tettek-tonkre-rakosiek-a-magyar-parasztokat-20160629>

http://retro.network.hu/kepek/retro_reklamok_plakatok_termekfotok/3_eves_terv

15. grafikon: Száray Miklós: Történelem III. (Forrásközpontú történelem)

16. táblázat adatai: <http://tortenelemportal.hu/2009/10/az-1920-as-evек-valsaganak-mai-tanulsagai/>
térkép: Kaposi–Száray: Feladatgyűjtemény az új történelem érettségéhez, 12. évfolyam

---